

Oulun kaupunginkirjaston tiedote

Millaisia vaikutuksia kirjastojen sulkemisella korona-aikana oli?

Kirjastot olivat suljettuina valtioneuvoston päätöksellä 18.3.2020 alkaen. Kirjastoja avattiin toukokuun lopulla tarjoten aluksi mahdollisuus jättää palautuksia ja noutaa varauksia. Rajoitusten purkamisen myötä lisää palveluita otettiin käyttöön 1.6. alkaen. Tällä hetkellä kaikki kirjastot saavat olla avoinna.

Sulku-aikaa keväällä kesti yhteensä yli kaksi kuukautta. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan yleiset kirjastot järjestivät verkossa kyselyn sulun aiheuttamista vaikutuksista asiakkaiden näkökulmasta 8.–31.5.2020 ja sen viiteen kysymykseen vastasi noin 900 henkeä. Vastanneiden ikäjakauma oli 10–85 vuotta. Vastauksia saatiin jokaisesta Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnasta.

Kirjastojen sulkemisella on ollut monenlaisia vaikutuksia, joista suurin osa liittyy lukemiseen. Luettavaa ei ollut, lukeminen on kärsinyt, lukemista on jouduttu etsimään lainaan muun muassa tuttavilta tai on siirretty lukemaan e-aineistoja. Lasten lukuinto oli usean vastaajan perheessä tai lähipiirissä loppahtanut lukemisen puutteesta. Esille nousi myös sosiaalisen, rauhallisen ja maksuttoman tilan tarve: paikka, jossa saa olla ostamatta mitään. Opiskelu ja työ olivat vastaajien mukaan kärsineet tai keskeytyneet sen vuoksi, ettei tarvittavaa aineistoa ollut enää saatavilla tai rauhallinen ja maksuton tila puuttui kokonaan.

Kirjastojen kiinniolo on herättänyt kyselyyn vastaajissa monenlaisia tunteita. Eniten se on harmittanut, mutta ratkaisu on ollut hyväksyttävä. Haikeus, ikävä ja suru mainittiin usein. Moni vastaaja kertoi kirjastojen sulkemisen aiheuttaneen jopa epätoivoa, tuskaa ja masennusta. Joidenkin mielestä sulkutoimet olivat liiallisia ja kirjastopalvelut olisi pitänyt järjestää muulla tavoin poikkeusolojen ajaksi. Poikkeusaika aiheutti myös vihaa, kiukkua, äkäisyyttä ja raivoa. Muiden jaksaminen, lapset ja nuoret ja heidän lukutaitonsa ja opiskelunsa, ikäihmiset ja heidän sosiaaliset kontaktinsa, kirjaston työntekijät, kirjaston tiloja ja laitteita tarvitsevat sekä opiskelijoiden opintojen sujuminen aiheuttivat huolta vastaajien mielisissä.

Yli puolet vastaajista kaipasi aineistoja kirjastojen ollessa suljettuna, varsinkin fyysiset kirjat koettiin tärkeiksi. Myös kirjaston kokoelman selailua ja löytöjen tekemistä hyllystä ikävöitiin. Kirjastossa käyminen ja siellä oleilu sekä lasten kanssa asioiminen ja lukemisen etsiminen heille olivat mukana yli neljäsosassa vastauksia.

Vastaajista lähes 40 % oli käyttänyt joko kirjaston e-aineistoja tai muita e-palveluita kirjaston sulun aikana. Eniten oli käytetty e-lehti-, e-kirja- ja e-äänikirjapalveluita sekä elokuvia ja musiikkia. Suomenkielisten e-kirjojen ja e-äänikirjojen kohdalla aineiston suosion vuoksi e-aineistoja ei ole ollut aina heti saatavilla kaikissa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan eKirjaston palveluissa, vaan niitä täytyy jättää jonottamaan. Vastaajat olivat käyttäneet oman kirjaston e-aineistojen sijasta tai rinnalla myös kaupallisia palveluja sekä muiden kirjastojen e-aineistoja. Osalle vastaajista kirjaston tarjoamat e-aineistot eivät olleet vielä tuttuja, ja moni heräsikin niiden olemassaoloon vasta kyselyn myötä. Perinteisten kirjastopalveluiden, kirjastossa käymisen ja kirjan arvostus näkyi vastauksissa. Ruutu-aikaa halutaan vähentää, jolloin vapaa-ajalla tartutaan ennemmin perinteiseen kirjaan. E-aineistojen monipuolinen valikoima kuitenkin mainittiin ja moni on löytänyt mieleistä luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa.

Lopuksi kysyttiin mitä kirjasto merkitsee normaalioloissa. Lukemiseen ja lukuharrastukseen liittyvä virkistys, viihde ja lukuelämykset olivat 20 % mielestä tärkeimpiä asioita. Lainaan maksuttomuus ja ekologisuus ovat miltei yhtä tärkeitä. 14% vastaajista mainitsi kirjaston tunnelman ja siitä seuraavan rauhoittumisen ja rentoutumisen. Muita merkityksiä löydettiin yleisestä sivistyksestä, kulttuurista ja tiedonsaannista sekä

kirjaston roolista arjen henkireikänä (10% vastaajista) ja elämänlaatua nostava seikkana (10% vastaajista). Hieman alle 10 % nosti esiin kirjaston merkityksen opiskelulle tai työnteolle, tämä sisältää sekä kirjaston tilat että aineistot ja laitteet. Kirjastojen merkitystä ilman erillistä syytä piti tärkeänä 15 % vastaajista, kun puolestaan noin 1 % ei kokenut kirjastoa tärkeäksi.

Kirjastojen kiinnioloon korona-aikana suhtauduttiin pitkälti ymmärryksellä, mutta se aiheutti paljon haikeutta sekä negatiivisia tunteita ja sillä oli vaikutuksia arkielämään. Yleiset kirjastot ovat kyselyn vastausten perusteella asiakkaidensa arvostamia paikkoja niin tiloiltaan, palveluiltaan kuin kokoelmiltaan.

Lisätiedot:

- Laura Similä, kirjastonhoitaja, Laura.p.simila@ouka.fi
- Mikko Paajala, kirjastonhoitaja, Mikko.paajala@ouka.fi